

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Biblia de la București — la 300 de ani de la apariție

Biblia de la București reprezintă „piatra de temelie” în istoria cărții Duhului Sfânt la români. Apariția ei marchează biruința definitivă a limbii române în Biserica și totodată afirmarea cu putere a individualității poporului român și a maturității sale culturale.

Dacă aceasta a fost importanța Bibliei de la 1688 pentru limba și cultura românească, nu mai puțin a fost importantă ea pentru Biserica Ortodoxă Română și fiii ei credincioși, care au dobândit, în sfârșit, posibilitatea de a putea cunoaște direct poruncile dumnezeiești, transpuse în propria lor limbă. Mai ales sub acest aspect al accesului nemijlocit al ortodocșilor români la cunoașterea întregului tezaur revelational cuprins în Sfânta Scriptură constă importanța cu totul aparte a primei traduceri românești a Bibliei. În a doua prefață, tocmai lucrul acesta este evidențiat cu prioritate. Tălmăcirea Bibliei de la 1688 „spre limba cea de moșie a locului, nu spre truță (fala n.n.) s-a făcut, „ce pentru mintuirea noroadelor” și duhovnicească hrană credincioșilor, „ca să cunoască dumnezeieștile porunci și să să întărească în viața cea veșnică”.

Dealtfel, chiar din foaia de titlu rezultă că Biblia din 1688 „pentru cea de obște priintă s-au dăruit neamului românesc”, să fie adică folositoare și călăuză către mintuire pentru toți.

Desigur că și înainte de apariția Bibliei de la 1688 românii n-au fost cu totul lipsiți de posibilitatea de a cunoaște cuvântul lui Dumnezeu, în propria lor limbă, fie aceasta chiar și parțial.

Acum însă, la 1688, li se oferă pentru prima dată românilor posibilitatea de a putea pătrunde fără de nici o piedică în întreg spațiul de taină al Revelației dumnezeiești. Momentul acesta poate fi socotit pe bună dreptate, „ca un început de eră nouă în cultura românească, în istoria limbii românești și în istoria Bisericii Ortodoxe Române” (Dr. Antonie Plămădeală, Dascăli de cuget și simțire românească, București, 1981, p. 221).

Biblia de la București s-a tradus și s-a tipărit în timpul domniei lui Șerban Cantacuzino, care a patronat lucrarea și a suportat cheltuielile de tipărire. Din păcate însă nu i-a fost dat domitorului să vadă Biblia pusă între coperti. A murit cu 11 zile înainte de a se fi terminat de tipărit ultimele exemplare. El va fi presimțit că sfârșitul îi este aproape și de aceea a rânduit ca lucrarea de tipărire să se facă în cea mai mare grabă. Data punerii sub tipar a Bibliei este 5 noiembrie 1687. Primele exemplare au fost terminate în septembrie 1688. Tipărirea tuturor exemplarelor se încheie la 10 noiembrie 1688, când începe și distribuirea. Domn al țării la acea dată era Constantin Brncoveanu, „nepot de soră al Măriei Sale, carele după prăstivirea acestui mai sus pomenit domnului Puternicul Dumnezău den alegerea a toatei Țării Rumânești pre Dumnezău l-au coronat cu domnia și stăpînirea a toată Tara Ungro-Vlahiei”.

În foaia de titlu a Bibliei se spune că tipărirea s-a efectuat „în scaunul Mitropolitului Bucureștilor, în vremea păstoriei Prea Sfințitului Părinte Kir Teodosie, Mitropolitul țării și exarh laturilor”.

Sub ochii lui Teodosie s-a împlinit strădania începută de Coresi pentru introducerea limbii române în Biserica. Este interesant că prefața a doua a Bibliei este semnată nu de către mitropolitul Teodosie ci de către Dositei, patriarhul Ierusalimului, prezent la acea dată în Tara Românească. Faptul trebuie interpretat ca un semn vădit al influenței pe care acesta o avea la curtea lui Brncoveanu și totodată ca o garanție a caracterului ortodox al Bibliei.

Un sfetnic apropiat al domnului Șerban Cantacuzino și al mitropolitului Teodosie, al cărui nume se cuvine pomenit în legătură cu Biblia de la București, la tipărirea și traducerea căreia și-a adus cu siguranță aportul a fost stolnicul Constantin Cantacuzino. Nicolae Iorga îl rezervă stolnicului Constantin Cantacuzino un merit chiar mai mare decât l-a avut „domnescul său frate — Șerban Cantacuzino” în tipărirea Bibliei de la 1688. Și profesorul Virgil Cândea îl numără între colaboratorii de seamă ai traducerii, atribuindu-i și cele două prefețe ale Bibliei.

Traducătorii menționați în anexele la textul biblic propriu-zis (prefața și postfața) sînt: Gherman, mitropolitul Nysses Capadociei și frații Șerban și Radu Greceanu. Despre mitropolitul Gherman știm că a fost director al Academiei grecești din Constantinopol, iar mai pe urmă al celei din București. Frații Șerban și Radu Greceanu erau originari din satul Greci, din fostul județ Vlașca, de unde și numele lor de familie. Au fost fiii unui modest proprietar de pământ și s-au ridicat prin propriile lor vrednicii.

Cu „mesteșugul tipografiei și îndreptării cuvintelor rumânești s-a ostenit — precum se arată în postfața — de Dumnezău iubitorul Mitrofan, episcopul Hușilor”.

În privința izvoarelor folosite de către cei ce au tradus și tipărit Biblia de la 1688 aflăm din prefața semnată de Șerban Cantacuzino că traducătorii „luind lumină și dintr-alte izvoade vechi și alăturându-le cu cel elinesc al celor 70 de dascăli, cu vrerea lui Dumnezău o au săvîrșit precum să vede”.

Rezultă din cele menționate mai sus că traducătorii de la 1688 au recurs, în lucrarea lor de alcătuire a ediției integrale a Bibliei la unele traduceri parțiale românești mai vechi, fie acestea tipărituri sau manuscrise. Deși nu le aflăm pe fiecare indicate în parte, este lesne să ni le amintim. Iorga este convins că printre acestea s-au numărat cu siguranță: Noul Testament de la Bălgrad (1648), Psaltirea (tot de la Bălgrad) din 1651, Psaltirea în proză și Paremiile lui Dosoftei, „precum și ațiea manuscrise vechi care n-au văzut tiparul”. Nicolae Cartoian susține, întemeiat pe propriile cercetări și pe opiniile altora ca pentru Vechiul Testament un izvor sigur de care s-au folosit traducătorii a fost Palla de la Oraștie. Constantin Solomon, un alt cunosător în materie, afirmă însă că, din contră, Palla de la Oraștie trebuie socotită mai puțin între textele de care s-au folosit traducătorii Bibliei de la 1688. Pentru Noul Testament, Cartoian susține că s-au folosit, pe lângă Noul Testament al lui Simion Stefan, și textul Evangheliarului și Apostolului tipărite la începutul domniei lui Șerban Cantacuzino și chiar tipăriturile lui Coresi.

Toate aceste texte au fost alăturate cu cel elinesc al celor 70 de dascăli, cum se spune în prefața, ceea ce ne face să înțelegem că s-a făcut de fapt o nouă traducere a textului scripturistic, atât al Vechiului cât și al Noului Testament, folosindu-se pentru aceasta o ediție a Septuagintei. Limba „izvoadelor vechi românești”, încărcată cu provincialisme, a impus o nouă traducere, într-o limbă care să fie înțeleasă de românii de pretutindeni și pentru aceasta era nevoie de un text original de bază. A fost ales textul Septuagintei tipărită la Frankfurt în 1597 sau 1610. Traducerile românești anterioare au fost folosite numai pentru ușurarea muncii traducătorilor, care au pornit în primul rînd de la textul original.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Dumitru Abrudan

ASTRA și Marea Unire de la 1918

Cel mai de seamă merit al ASTREI, care îi conturează dimensiunile valorii și semnificației sale în memoria posterității, mai puțin cunoscut și cercetat pînă acum, a fost lupta sa pentru dezvoltarea conștiinței naționale, pentru înfăptuirea idealului național al unirii tuturor românilor într-un stat național unitar. Această virtute trebuie integral relevată pentru cunoașterea deplină a împrejurărilor istorice în care s-a înfăptuit, prin participarea românilor de pretutindeni, Unirea cea Mare.

Lupta Asociațiunii pentru revendicarea și apărarea drepturilor națiunii române din Transilvania, oprimată și amenințată de odioasă politică de deznaționalizare a regimului austro-ungar, pentru unirea românilor într-un stat național nu a fost, astfel, altceva decît acțiune politică, națională, mărturie a militantismului ei politic, aspect neceretat pînă acum, dar de covârșitoare însemnătate pentru cunoașterea și aprecierea veridică a orientării și valorii activității ei. În acest context istorico-politic, ASTRA, ca și Academia mai tîrziu, a reprezentat, de fapt, o ripostă dată dualismului, un bastion al luptei pentru unitatea politică, statală. În condițiile adîncirii aspirării naționale, față de abuzurile și prohibițiile de tot felul, se impunea categoric o unică alternativă: „e un interes capital să ne unim cu toții”, cerință din care Octavian Goga decantează misiunea cea mai acută a epocii: „întărirea noastră în sens național”, care trebuia să concentreze energia și stăruințele românilor în toate direcțiile activității și luptei lor.

ASTRA și-a făcut din promovarea idealului național o menire de prim ordin, care a călăuzit-o în toate ac-

țiunile și realizările sale, ea devenind, cu adevărat, un „centru al unirii românilor”. Dezideratul unificării politice reprezenta principala rațiune de a fi a ASTREI, gîndită de urzitorii ei, Ioan Puscariu, Andrei Șaguna, Timotei Cipariu, George Bariț etc., însoțită și promovată de toți conducătorii și exponenții acesteia. El a fost consacrat ca atare de Timotei Cipariu, care, sintetizînd pe un plan mai vast aspirațiile de unitate ale românilor, își încheie memorabilul discurs rostit în adunarea generală de la Brașov, din 1862, cu îndemnul profetic: „Dee cerul ca precum totu sîntem de un singe, toți ne-am înducit la sînul mamei noastre cu aceleasi cuvinte dulci, toți ne sîntem frați... — tot numai una să fim, una națiune, una limbă, una literatură. Atunci... spiritul națiunii și geniul roman va tînde aripile sale peste toți fiii lui Traian și-i va tine legați întru legăturile păcii, frăției și ale unității naționale. Așa să fie în vecii!”.

Potrivit concepției exponenților ASTREI, acest ideal trebuie urmărit și sprijinit în toate domeniile, atît național, cît și social și cultural, ce se identifică în frontalul comun al luptei unitare, pe plan general românesc, pentru emancipare și unitate națională.

Conștiința unității de neam și de cultură, relevată frunțasi ASTREI, nu era, însă, o realitate numai a epocii respective, ci se prelungea în trecutul îndepărtat, cînd „Românii de pretutindeni au fost conștienți de unitatea lor culturală și că sufletește întotdeauna au fost uniți”. La cimentarea acestei unități spirituale, în perspectiva desăvîrșirii ei și pe plan politic, statal, au contribuit marii dascăli transilvăneni, trecuți în Prin-

cipate, apostoli ai crezului unității, precum și revoluționarii de mai tîrziu. „Aceștia — elogia retrospectiv Andrei Birseanu — și alți tovarăși de muncă ai lor au contribuit în mare parte la formarea României de azi și au cimentat pentru totdeauna legăturile sufletești între românii din toate părțile”.

Produs al evoluției istorice — așa cum îl caracteriza tot Andrei Birseanu — „idealul năzuințelor noastre de un lung șir de ani”, moștenit cu pietate, „împotriva tuturor piedicilor firești sau mesteșugite, este însuși și situat la temelia tuturor întreprinderilor ASTREI, precum și ale revistei Transilvania, avînd drept finalitate: „unitatea culturală și trezirea conștiinței românești în masă”. Ca expresie și manifestare a conștiinței unității naționale, acțiunea energetică și complexă a ASTREI, închinată acestor țeluri, trebuia să se înfăptuiască nu numai „în tot corpul națiunii din toate țările oculte de români” (s.n.), ci și „prin unirea, armonia, simpatia și concursul tuturor românilor” (s.n.). În acest fel, ASTRA și-a asumat, nu fără numeroase riscuri și sacrificii, o fundamentală îndatorire misionară: „să semene conștiința unității noastre naționale și culturale”, pe care a îndeplinit-o cu un devotament patriotic exemplar.

ASTRA, împreună cu celelalte societăți similare din Arad, Maramureș și Bucovina, au militat pe toate căile pentru înfăptuirea unității politice a tuturor românilor. Toate convingerile, toate strădaniile, toate împlinirile acestor focare de propășire națională aveau menirea să pregătească și să apropie realizarea unui nobil ideal: „cel mai mare bine, ce am fi putut dori: Unirea politică a neamului nostru”. Așezînd la baza imensei sale opere de propășire națională acest ideal, precum și prin consecvența slujirii lui, ASTRA a devenit, prin alcătuirea și năzuințele, intruchiparea însăși a ideii de unitate, simbolizarea acestui ideal; ea era „expresiunea unității noastre naționale”, după cum o caracteriza I. Puscariu. Ţelul unificării politice a călăuzit toate preocupările și întreaga activitate a ASTREI, a dominat înfăptuirile din domeniul social, cultural și național; sub imperiul lui ele dobîndesc o amplă și solidă motivație ideo-

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. Victor V. Grecu

Dor de Horea

Mi-e dor de chipul Tău adevărat, Mintuitorule de Neam și Tară, Nu cel din lanțuri prins și înrămat Cu care ochii noștri se-nvătărar.

De chipul tău — ce vifor de lumină! Mi-e dor, ca de copilul care-am fost, Cu fruntea-naltă cît o zi senină! Sub care-și află moșii adăpost.

Cînd vămile din fluier te mai dor Și frunza amoroasă a răscoală, De chipul tău, cel nevîndut, mi-e dor Și necuprînd de nici o îndoială.

Mi-e dor, nu de făptura ta pribegă, De cel zdrobit, miștit de împăratul Cu toate suferințele-n desăgă, De chipul tău mi-e dor, Adevăratul.

Nicolae Nicoară

CUVINTE DUHOVNICEȘTI

CAPCANELE SMERENIEI

Mulți dintre cei care s-au luptat să-și apere smerenia, mereu sub atacurile mîndriei, au căutat cele mai diferite metode și, uneori, cele mai subtile viclenii, care să învingă vicleniile diavolului. Fiecare și-a găsit calea lui. O cale bună pentru unul, putea fi nepotrivită pentru altul. De aceea și sfaturile bătrînilor sînt diferite, fie izvorînd din experiența lor, fie din cunoașterea celui cărui îi dădeau sfatul. Uneori calea aleasă, bună, dacă era privită dintr-o anumită perspectivă, se putea dovedi greșită, din altă perspectivă. De aceea toți au recunoscut că lupta era grea.

În fond pentru ce se ducea lupta aceasta? Pentru purificarea gîndurilor, deci pentru curățirea sufletului, pentru definirea personalității, pentru curcirea autenticității, pentru înlăturarea dedublărilor și a duplicității, pentru obținerea unui tip de om desăvîrșit, asemănător lui Dumnezeu. Ortodoxia a și numit procesul acesta un proces al îndumnezeirii omului. Dumnezeu s-a făcut om, pentru ca omul să se facă Dumnezeu, spunea Părintii, de la Sfîntul Atanasie cel Mare încoace. Asceza trupului și a sufletului a fost și este o astfel de încercare. Ţelul fiind atît de înalt, e firesc ca și lupta să fie mare.

Cu asceza trupului, cu abținerea de la îmbrăcarea cu hrană și de la alte abuzuri trupesti, lupta a fost întotdeauna grea, dar nu imposibilă. Ea a fost câștigată mai devreme sau mai tîrziu. Lupta cu gîndurile însă, ajungerea pe la nepătîmirea de gînd, durează pînă la moarte. S-a putut alcătui în cele din urmă, din experiența multora, o întreagă strategie, fundamentată pe cele mai fine observații asupra mișcărilor sufletesti, asupra cauzelor și dezvoltării lor, pînă cînd s-au putut determina remedii și mijloace de conducere și de stăpînire asupra gîndurilor, care i-au asemănat pe oameni cu îngerii.

Se întîmplă însă că nu întotdeauna ceea ce credem noi a fi metoda cea mai bună în lupta cu gîndurile, în vederea eliberării în noi a omului-înger, a unui noi-îngine dumnezeiesc, să se verifice a fi cea mai bună cînd o supunem dialogului cu alții. Cea care ne poate crea, întotdeauna, cele mai mari surprize, e lupta pentru dobîndirea smereniei, lupta împotriva mîndriei, a slavei desarte, a dorinței de a fi lăudați de alții și a fi socotiți superiori altora, mai buni, mai deștepti, mai drepți. Cînd dorim să fim socotiți și mai smeriți e cu atît mai rău, cîci în smerenie trebuie să căzi, nu să urci, trebuie să te faci neobservat, nu remarcat. Și-apoi mai vine și o altă ispită: aceea a pretinsei dorințe de a fi folositor. Te smeriști pînă la a nu fi folositor altora? Aceasta ar putea fi îndreptățită numai dacă smerenia ta ar fi folositoare, ca exemplu de modestie, de cumințenie, de iubire, de prețuire pentru alții, de rugăciune pentru alții. Dar și asta, dacă o știi, te pîndește demonul orgoliului că te faci folositor prin smerenie. Smerenia se aservește unui scop și atunci e pîndită de căderea în artificialitate.

Multă înțelepciune, mult discernămint multă dreptă socoteală le-a trebuit sfinților ca să găsească întru aceasta calea de mijloc, calea împărătească, spre a nu cădea nici de-a stînga, în păcate, nici de-a dreapta, în virtutea orgolioasă. Au explorat toate posibilitățile. Și cînd și-au dat seama că nu merge pe o cale, au schimbat-o cu alta.

Multe sînt capcanele smereniei. Iată una asupra căreia vom medita în cele ce urmează. Unde e capcana: în calea aleasă de monah, sau în cea la care l-a silit guvernatorul?

Era un Părinte sfînt cu viața, dăruit lui Dumnezeu și cîștit printre compatrioții lui ca o mare celebritate, din pricina ascezei lui. Într-o zi l-a vizitat guvernatorul Iliriei, om înțelept și prudent, dorînd să fie și mai întărit sufleteste din înțînirea cu bătrînul. Bătrînul l-a primit cu cinstea ce îi se cuvenea și, cu smerenie, l-a lăudat pentru felul cum se poartă cu supușii săi. Apoi, smerindu-se pe sine, i-a explicat îndelung că nu era vrednic de cinstea pe care guvernatorul i-a făcut-o, vizitîndu-l, cîci el nu era altceva decît ca vameșul din Evanghelia (Luca XVIII, 13), care nu avea nici înfrînarea să-și ridice ochii la cer, din pricina păcatelor sale ascunse.

Guvernatorul i-a spus: Părinte îmi spuneți aceste cuvinte din smerenie. Căci ce sînt păcatele Sfinției Tale în comparație cu păcatele pe care noi le facem într-adevăr? Încăpătînîndu-se în smerenia sa, Bătrînul replică: Nu, te încredințez fiule că într-adevăr eu sînt un păcătos, cel mai mare păcătos, și nu am în cap decît un singur lucru, că mă voi duce în iad și că nu merit să văd fața Mintuitorului, ducîndu-mi viața așa cum mi-o duc, în nebagare de seamă și în negrijă față de cele sufletesti. Și Bătrînul însuși multe alte defecte pe care le avea, și „credea într-adevăr în ceea ce spunea”.

Guvernatorul, înțelept fiind, s-a văzut nevoit să rectifice ceea ce spunea Bătrînul despre sine, pentru că nu era singur, și voia ca cei împreună cu el să se folosească de înțînire. Se întoarse spre însoțitorii săi și le dădu, cu voce scăzută, ca să nu fie auzit de Bătrîn, cîteva explicații. Bătrînul întrea și se vorbea, dar nimeni nu se arătă bucuros să-l dezvăluie. Bătrînul insistă și atunci unul din însoțitorii guvernatorului i-a spus: Iată ce ne-a spus Excelența Sa: Dacă e așa cum spune Bătrînul, păcătoși fiind noi și fără nădejde de mintuire, să mergem și să ne vedem de ale noastre, și să ne veselim cu cele lumesti. Dacă pînă și el, Bătrînul care și-a trăit viața în asceză și post, căuțînd să placă lui Dumnezeu pînă la această vîrstă înaintată, nu are nici o nădejde, ce să mai zicem de noi păcătoși ordinari de fiecare zi? Căci e zadarnică orice asceză și orice virtute, și nimeni nu poate ajunge la desăvîrșire!

Auzind acestea, Bătrînul se lovi cu mina pe frunte și fu gata să-și rupă hainele de pe el, și plîngînd le-a spus: Nu, fii mei, așa ceva nu-i place lui

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Ardealului

PETRU HRISOLOGUL, DESPRE PACE

„Fericiții făcători de pace — zice evanghelistul, preaiubiților — fiindcă aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema” (Matei V, 9).

Pe bună dreptate virtuțile creștine nu înflorează decît în acela care are armonie deplină cu pacea creștină, nici nu se ajunge la numele de fiu al lui Dumnezeu, decît prin numele de făcător de pace.

Pacea este preaiubiților, cea care li dezbracă pe om de robie, îi redă numele de liber, îl mută la Dumnezeu, din rob îl face fiu, din slugă îl face slobod.

Pacea fraților este voința lui Dumnezeu, plăcerea lui Hristos, desăvîrșirea sfînteniei, regula dreptății, îndrumătoarea doctrinei, păzitoarea moravurilor și învățarea tuturor lucrurilor laudabile.

Pacea este sentimentul rugămintii, ușurarea necazurilor și calea ușor de obținut, împlinirea tuturor dorințelor celor care cer Pacea este maica dragostei, legătura unității și dovada lămurită a minții curate, care scoate pentru sine de la Dumnezeu ceea ce dorește, fiindcă orice dorește cere și orice va cere primește.

Pacea este păzirea poruncilor domnești, însuși Domnul Hristos zicînd: „Pace las vouă, pacea Mea dau vouă” (Ioan XIV, 27), adică în pace vă las pe voi, în pace să vă găsec, plecînd a voi a da, ceea ce dorea întorcîndu-se să găsească la toți.

Poruncă cerească este a păzi ceea ce a dat: o vorbă doar, să găsec ceea ce am lăsat. A răsădi pacea este din Dumnezeu, a o smulge din rădăcină este din cel rău. Căci precum dragostea frățească este din Dumnezeu, la fel ura este din diavol, fiindcă scris este: „Cine urăște pe fratele său, este ucigaș de om” (I Ioan III, 15).

Vedeți deci frați preaiubiți de ce pacea este iubită și înțelegera dorită căci acestea sînt cele care nasc și hrănesc dragostea. Căci știți după Apostolul că: „Cine iubește este din Dumnezeu” (I Ioan IV, 7), deci cel care nu are dragoste este fără Dumnezeu.

Pacea poporului preaiubiților este mîmrea preotului și bucuria deplină a păcii este perfectă dragoste a fiilor... Să păzim așadar fraților poruncile care sînt ale Vieții... Iubirea dintre toate poruncile este mai prețuită fiindcă atîtea bunuri poate avea (cel ce o are), cite poate primi.

Înainte de tuturor virtuților este mai păzită pacea, fiindcă Dumnezeu totdeauna este în pace... Să aruncăm deci departe (de noi) certurile, departe gîlceviile, departe blestemele și fiindcă latul morții este limba biruitoare și ipocrită, să aibe grijă fiecare în parte de sufletul său ca nu cumva să-l prîndă în lanțurile morții.

Iubiți pacea și liniștite sînt toate, încît să fie păstrată și răsplata voastră și bucuria noastră, ca Biserica lui Dumnezeu, întemeiată în unitatea păcii, să tină desăvîrșită învățătura în Hristos.

Trad. de drd. Dumitru Băltat
P. L. 52, col. 347-348

Biblia de la București — la 300 de ani de la apariție

(Continuare din pag. 1-a)

S-a întâmplat însă ca la numai treizeci de ani de la tipărirea Bibliei lui Șerban Cantacuzino să apară o informație care pune în discuție caracterul veridic al informației de mai sus privind izvoarele folosite de traducători. Această informație ne parvine de la un ierarh moldovean. Este vorba de mitropolitul Gheorghe al Moldovei (1730—1790), care a făcut următoarea însemnare pe o carte referitoare la viața cuviosului Paisie, publicată la mănăstirea Neamț: „În zilele lui Ștefan Gheorghe Voevod s-au înțeles de a mers la mănăstirea Neamțului și Nicolae Grămăticu, fratele lui Postolache Milescu, cărui i-au tăiat nasul Ștefan Voevod, carele au tălmăcit și Biblia din limba elinească pe limba românească, cind au fost la Constantinopol capucheaia lui Grigorie Voevod, Domnul Țării Românești, pre care scriere o au dat-o și în tipar Șerban Voevod Cantacuzino, Domnul Țării Românești...”.

Mulți învățați români au preluat știrea și au formulat un nou punct de vedere în legătură cu traducerea Bibliei de la București, în sensul că aceasta n-ar fi neapărat o nouă traducere ci mai degrabă revizuirea altor traduceri românești anterioare, care au fost, la Noul Testament — cele amintite mai sus, iar la Vechiul Testament — traducerea spătarului Milescu.

În legătură cu traducerea lui Milescu la Vechiul Testament se pune însă problema de ce n-au menționat-o de fel Grecenii? Un posibil răspuns ar putea fi acesta: ei nu menționează în mod expres nici o altă traducere, ci se referă la ele doar în general. S-ar putea ca prin termenii: „alte izvoare vechi” să fie indicată și traducerea lui Milescu. Din păcate originalul spătarului s-a pierdut. Dacă s-ar fi păstrat, am fi putut compara cele două variante de text: al lui Milescu și al Bibliei de la București.

O sansă de a elucida totuși problema nu ne lipsește. În 1915 I. Blănu a descoperit un manuscris al Vechiului Testament pe care l-a predat Academiei Române, fiind catalogat aici cu nr. 4389. Manuscrisul reprezintă copia mult îmbunătățită, făcută de către un anonim de pe traducerea lui Milescu. Acest manuscris este înzestrat cu un „Cuvint înainte către cetitori” din care aflăm că de fapt manuscrisul 4389 redă prea puțin din ceea ce a fost originalul lui Milescu, care lăsa foarte mult de dorit în ce privește exactitatea și inteligibilitatea. Totuși manuscrisul acesta este important prin aceea că autorul lui confirmă faptul că Milescu a întreprins într-adevăr o traducere a Vechiului Testament, înainte de traducerea Bibliei de la București.

Paralel cu manuscrisul 4389 s-a mai descoperit un altul de această dată în Transilvania, la Blaj, deși provine și acesta ca și cel la care ne-am referit mai sus tot din Țara Românească. Acest al doilea manuscris se află în prezent la Filiala Academiei Române din Cluj-Napoca, înregistrat cu numărul 45.

După susținerea profesorului Virgil Cândea acest manuscris reprezintă „o copie revizuită a traducerii lui

Milescu din Vechiul Testament, copie care din nou revizuită a văzut lumina tiparului la București, în 1688”. Venind cu amănunte în ce privește modul cum a ajuns manuscrisul lui Milescu să fie folosit de către traducătorii Bibliei de la 1688, profesorul Virgil Cândea arată că manuscrisul „a fost colonațat cu originalul grecesc, completat cu un bogat aparat critic și transcris definitiv de citiva cărturari care întocmesc și cuvintul înainte către cetitori de la fila 457 și următoarele. Acești cărturari trebuie identificați cu „acel dascal al locului știți foarte den limba elinească”, amintit în prima prefață a Bibliei de la 1688.

Că și acest manuscris reprezintă cu adevărat o copie după originalul lui Milescu rezultă din prefața sa, unde se spune: „Am scos-o pe limba românească din izvodul lui Nicolae cartea aceasta ce se chiamă Biblia”. Alte informații pe care le putem afla din prefața manuscrisului 45 sînt în legătură cu prioritatea traducerii lui Milescu în raport cu celelalte traduceri românești, inclusiv Biblia de la 1688. În acest sens găsim menționat că Nicolae Milescu „a adus traducerea de la elinle la rumâne, fiind altădată scoasă la rumâne”. Apoi ni se dezvăluie și aceea că Milescu a folosit „un izvod care-l mai ales decit toate altele, tipărit la Frangofor și adus foarte bine pe limba elinească și de disupt cu multe arătări și cuvinte puse cum le-au tălmăcit alții”. În concluzie, după opinia cercetătorului român, Biblia de la București, în ce privește desigur Vechiul Testament, este „traducerea lui Milescu de două ori revăzută (odată de autorul anonim al manuscrisului 45, iar altă dată de „dascalii locului”, după textul grec urmat de spătar.

Se întâmplă însă ca nici această opinie să nu fie unanim împărtășită. Dacă cercetătorii care acceptă că într-adevăr Biblia de la București ar fi în parte tipărirea traducerii lui Milescu sînt foarte mulți, nu sînt mai puțini nici cei care acceptă ca întru totul adevărate afirmațiile cuprinse în prefața și postfața cum că Biblia de la 1688 ar fi o nouă traducere, făcută de către cei indicați nominal în sursele respective.

I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului este de părere că toate mărturiile de care dispunem „pledează pentru o muncă ceva mai mult decit de copisti din partea Grecenilor. Nu erau ei oamenii — arată I. P. S. — care să facă doar așa ceva. Și nici să-și însușească munca altuia în vâzul lumii, în vâzul traducătorilor manuscrisului 45 și al lui Milescu însuși, care trăiește pînă în anul 1708”.

Concluzia care se impune ca cea mai vrednică de crezare este aceea că traducătorii de la 1688 au folosit cu siguranță traducerea anterioară, inclusiv a lui Milescu. Le-au folosit dar mereu cu textul original în față, confruntînd, corectînd, traducînd din nou tot ceea ce nu mai corespundea stadiului de evoluție a limbii în timpul lor.

Tuturor li se cuvine cinstirea și laudă pentru acest „monument literar fără pereche” care este Biblia de la București din 1688.

CAPCANELE SMERENIEI

(Continuare din pag. 1-a)

Dumnezeu. Căci și eu și voi, toți nădăjduim să obținem bunăvoința lui Dumnezeu, pentru că mila Lui e mai mare decit toate greșelile noastre. Dacă eu v-am spus ceea ce v-am spus, a fost pentru a-mi smeri gîndurile și pentru a vă preveni să nu vă mîndriți cu faptele voastre cele bune, ci să rămîneți în smerenie.

Atunci guvernatorul i-a spus: Știu și eu aceste lucruri, Părinte, dar te rog, folosește-te cu măsură de cuvintele tale smerite și adaptează-te celor cu care stai de vorbă și te ascultă, ca nu cumva, așa cum se întîmplă acum, ascultătorii nu numai să nu se edifice și să nu se folosească, ci chiar să cadă în disperare și să sîrșească prin a lepăda orice grijă de mintuire. Dacă ne smerim mai mult prin fapte decit prin cuvinte, e bine. Din aceasta pot învăța și alții.

Bătrînul a înțeles. Cel care povestește întîmplarea într-o carte despre cuvintele Părinților din pustie, încheie așa: Prin harul lui Dumnezeu toți s-au despărțit, folosiți sufletește, mulțumindu-și unii altora și slăvind pe Dumnezeu”.

Iată cum prin smerenia sa comunicată prin cuvinte, bătrînul i-ar fi putut sminti pe ascultătorii săi laici, dacă guvernatorul, avizat în felul de a gîndi al oamenilor duhovnicești, nu i-ar fi organizat o „demascare”. Dîndu-și o lecție: să se smerească mai degrabă prin fapte, decit prin cuvinte: „Folosește-te cu măsură de cuvintele tale smerite”.

Povestitorul ne-a prevenit totuși că „Bătrînul credea într-adevăr în ceea ce spunea”, atunci cînd se descria ca pe un păcătos care nu merita mîntuirea. Cum leșim acum din dilemă? Era păcătos, sau nu era? Cînd se smerea, spunea adevărul, sau nu? Răspunsul cel mai exact ar fi: nu era păcătos, dar cînd se credea păcătos, spunea adevărul. S-a pus de altfel întrebarea: Cum de în cărțile de spiritualitate, cînd vorbesc despre ei înșiși, toți sfinții spun că sînt păcătoși? E o minciună pioasă? O smerenie convențională?

Răspunsul nu e ușor. Căci ce ar fi trebuit să spună? Că sînt sfinți? Sfinții care știe, sau care spune că e sfinț, nu e sfinț. Pe de altă parte, cum se împacă declarația că sînt păcătoși, cu adevărul? Preferabilă e minciuna din urmă, adevărul dinții, mai ales cînd e menită să edifice sufletește pe alții. Dar de fapt nu e minciună. Sfinții, cînd spun că sînt păcătoși, se referă la natura omenească păcătoasă. Pe aceasta o au și ei. Virtual pot păcătui ori cînd, înainte de moarte. În acest înțeles, sîntînd că pot păcătui, că au o natură care e predispusă păcatului, ei nu mint cînd spun că sînt păcătoși. Așa trebuie înțeles cuvîntul lui avva Mateo: „Cu cit omul se apropie de Dumnezeu, cu atît se vede mai păcătos. De aceea Isailă vîzîndu-l pe Dumnezeu se declara mizerabil și impur”. În preajma lui Dumnezeu natura omenească păcătoasă își simte grosieritatea, impuritatea. Tot așa trebuie înțeles și avva Sisoie care se ruga de îngerii care veniseră să-l ia, să-l mai lase să se pocăiască!

Bătrînul din întîmplarea cu guvernatorul Iliriei — un anonim — cu aceeași conștiință își recunoștea natura păcătoasă. Dar acestea sînt subtilități teologice pe care oamenii simpli nu le înțeleg întotdeauna, și se pot sminti de ceea ce pentru un om duhovnicesc acesta e adevăr de toate zilele. Guvernatorul care era în cunoștință de cauză nu s-a smintit, dar l-a fost teamă pentru însoțitorii lui. Și i-a dat o lecție Bătrînului: că una e măsura pe care o întrebuițează cu sine, alta trebuie întrebuițată cu alții.

Are și smerenia capcanele ei!

MORMÎNTUL LUI ION CODRU DRĂGUȘANU

Călătorul și scriitorul Ion Codru Drăgușanu s-a născut la data de 9 noiembrie 1818, stil vechi, în satul Drăguș din Țara Făgărașului.

Era fiul lui Adam Gherman Plăeșu Codrea, „boier plugar de frunte” și „soldat grănicer”.

Urmat școala din satul Drăguș, școala militară germană din comuna Viștea de Jos, cîva timp cursurile Colegiului național Sf. Sava, condus de Petrace Poenaru, fiind clasificat în clasa a treia — „umanității”. Pentru a deveni un om cultivat a studiat singur dobîndind cunoștințe din domeniile: cultural, economic, politic, religios, etc.

„Studiul, lectura și meditația în singurătate îmi fuseseră petrecerea obișnuită — va mărturisii el mai tîrziu.

Succesul în viață și-l datorează inteligenței sale scriptoare, perseverenței sale, dorinței de cunoaștere a statelor civilizate, însușirii ideilor înaintate ale timpului său, curajului său în a înfrunta toate greutățile ce i-au ieșit în cale.

Ion Codru Drăgușanu „și-a apropiat o aprecieabilă cultură, datorită contactului direct cu viața materială și spirituală a popoarelor pe care le-a vizitat (Austria, Germania, Franța, Italia, Rusia, Anglia, etc.)”.

A îndeplinit tot felul de ocupații: 8-a a Regimentului 1 românesc din Viștea de Jos, muncitor agricol, țirconvic, rapsod, practicant al cîrmuirii din Iaomița, angajat la boierul Sache din Tîrgoviște, diverse meserii în București („am schimbat patru meserii” și era la a cincea), secretar și curier al unor „patroni” în călătoriile lor prin Anor, profesor la o școală din Ploiești (1847), inspector școlar și vice-căpitan în Făgăraș, secretar al averii grăniceresti din Sibiu (1880).

A participat la viața politică, fiind „comisar de propagandă pentru Prahova” în timpul revoluției de la 1848 (I. Breazu). După înăbușirea revoluției este arestat și după ce scapă din arest se stabilește la Făgăraș. A fost membru în Dieta Transilvaniei (1863).

A activat și pe linie culturală, fiind vice-presedinte al Astrei. În activitatea culturală a fost ajutat de mitropolitul Andrei Șaguna. A luptat pentru înființarea de școli în Făgăraș, primind fonduri din Țara Românească. A cunoscut mai multe limbi: franceza, germana, latina, italiana și maghiara.

Are lucrări literare, didactice, politice și traduceri din limbi străine. Printre aceste lucrări enumerăm: „Cuvînt școlastic” (1848), „Rudimentele gramaticii române (București 1848), „Sfaturile unui bun părinte pentru fiul său” (1865), „Banditul fără voie” (tipărită la Graz), „O umorescă veridică” (1870), „Ziarul mizerului vicar din Wiltschire”.

Capodopera sa rămîne însă cartea de călătorii în Europa: „Peregrinul Transilvanian sau Epistole scrise din țeri străine unui amic în patrie, de la anul 1835 până inclusiv 1848. Tomul I. Tipăritu și în provedetura lui S. Filsch” (1865). Această lucrare a fost tradusă și în limba spaniolă.

La vîrsta de 17 ani părăsește satul lui și trece în Țara Românească. Și-a iubit tot timpul neamul și țara, dovedind această inspirație descriere: „O, țară mîndră, din care nicînd ieșisem! O, munți giganticți cu poale verzi întinse, cu bîru negru de brădet și algi la creștet, desemnați de creator în sir regulat, ca o falangă de armată! O, mîri limpezți și tu principalele apelor transilvane. Otaule! Azi poate vă privesc pentru ultima oară!”.

Cu tolașul în mîna, cu puține merinde în traistă și cu zece dinari în șerpar a plecat „să cerce rotundul lumii”.

S-a oprit la Cîmpulung Muscel de unde un spîțer l-a îndrumat la Călárași, apoi trece la Tîrgoviște și București.

Constată exodul rural, lumea părăsindu-și avutul pentru a se stabili în Cetatea de le Dîmbovița. „Ți se sfîșie inima vîzînd într-o țară atît de bună, cum e România viața umană în stare atît de mizeră”.

Suferind de „dor de ducă” nu scapă ocazia de a călători și în străinătate. Își cumpără un carnetel, pe care-l va transforma într-un adevărat jurnal de bord, în care își va nota călătoriile, locurile vizitate și întîmplările avute între anii 1835—1844. Face parte din suita domnitorului Alexandru Ghica Vodă, care a plecat în apus să-și caute sănătatea (1838—1839). Cu diligența călătorește prin Austria și Italia. Însoteste pe prințul Grigore Ghica în Austria, Germania, Franța, Anglia (1840). Rămîne fără protector în Franța, unde își va cîștiga singur existența (făcînd pe învățătorul în satul Puteaux, sau pe bibliotecarul în Paris), de unde pleacă în Italia (Napole 1842). Din Italia însoteste o familie rusă prin Europa pînă la Petersburg și în fine este curierul cnezului Bariatinșchi în călătoria lui prin Germania, Franța, Anglia, Elveția și înapoi în Rusia.

Pe bună dreptate Tudor Vianu spune despre Ion Codru Drăgușanu că este „unul din românii cei mai umblați, în epoca premergătoare revoluției din 1848”.

Ion Codru Drăgușanu ar fi dorit să fie înmormîntat în cîmîntirul din Campo Sano din Italia, ca fiind cel mai frumos cîmîntir din lume.

„Mi-a părut rău că n-am murit, să fiu înmormîntat în acel loc de repaus, doar cel mai frumos de pe fața pămîntului... Nu știu dacă poate fi raiul mai frumos”.

A murit în Sibiu la 26 octombrie 1884 și a fost înmormîntat în cîmîntirul bisericii ortodoxe din Groapă, slujba înmormîntării fiind oficiată de Zaharia Boiu.

Pe mormîntul lui s-a ridicat o cruce de piatră, în stil grecesc cu următoarea inscripție: „ION CODRU DRĂGUȘANU născ. 1817—1884”.

Opera lui, în care, după 25 de ani de la terminarea ultimei călătorii și-a expus impresiile sale de călătorie făcute în Europa, pe care a cutreierat-o în lung și lat, în care și-a arătat „darurile sale de scriitor” e „încostabilul său talent psihologic” a rămas uitată. Crucea lui din Cîmîntirul din Sibiu s-a îngropat, în parte, și s-a înclinat încît nu se mai putea citi cine este scris pe ea. Prin grăia oficiului parohial al bisericii, crucea a fost îndreptată și ridicată din pămînt pînă la nivelul cerut de construcția sa.

„Peregrinul transilvan” nu s-a răs-pîndit iubitorilor de literatură, chiar turistică, din cauze filologice din Ardeal din acel timp, care a făcut ca această carte să nu se poată citi (N. Iorga).

Este meritul lui N. Iorga de a fi readus în actualitate „Peregrinul transilvan” republicîndu-o în anul 1910. „În stilul literar de astăzi” cu titlul „Călătoriile unui român ardelean prin țară și străinătate, 1835—1844”. Vălenii de Munte. (Ediția a II-a va apare în 1923).

„Peregrinul transilvan” cunoaște o nouă ediție în 1942 îngrijită de Șerban Cioculescu, o altă ediție în 1956 îngrijită și prefată de Romul Munteanu, și ultima ediție din 1980 cu o prefată și titiner bibliografic de Corneliu Albu.

Numele lui a apărut în Istoria literaturii române și în dicționare fiind considerat ca scriitor clasic.

Cu ocazia împlinirii a 170 de ani de la nașterea lui, merită să-l cinstim memoria și să-l acoperim mormîntul cu florile recunoștinței.

I. Droc

ASTRA și Marea Unire de la 1918

(Continuare din pag. 1-a)

logică și un elan nebănuit. Toate sînt străbătute de fascinația aceluiași ideal, aceleiași înțe, aceluiași vis, care sprostese pasiunea. Invocat simp-tomatic cu orice prilej, el se relevă programatic și profetic ca scop suprem, îndrumînd toate strădaniile: „Spre ajungerea aceluiași ideal”, însuflețind toate apeurile și îndem-nurile: „să nu pierdem neofositi nici un moment pentru a ne apropia tot mai mult de ținta pe care o urmăm”, întărînd credința și nădejdiele în realizarea lui: „noi privim întot-deauna și toți spre același soare, care ne încălzește viața, una și aceeași viață, spre același soare, care ne luminează viitorul, unul și același viitor, pentru toți... viitorul mai fericit ce-l așteptăm” (s.n.). Subordonate unui singur ideal, așa cum sublinia Al. Ciura, apredînd începutul de secol, toate înfăptuirile însem-nau, în final, tot atîția pași înainte „spre cealaltă unire care se deslusea ecum tot mai clar în mințile oame-nilor, prin care „s-a înfăptuit visul de veacuri al Neamului nostru, s-a dat cea mai firească soluție năzuin-telor noastre politice”.

Prin toate aceste principii și con-vingeri, ce configurau conștiința teo-retică a epocii, ASTRA a cultivat și a propagat o mobilizație ideologică a unirii, prin care a pregătît spiritual și a apropiat înfăptuirea acesteia, antrenînd masele largi ale poporului în lupta însuflețită pentru triumful idealului multisecular.

Făcînd din idealul național piatra unghiulară a tuturor strădaniilor și înfăptuirilor sale, ASTRA a desfășu-rat, în scopul împlinirii lui, o activitate intensă și consistentă, la di-mensiuni naționale, bogat reprezen-tată prin realizări remarcabile în do-meniul social, național și cultural.

Conceptă și organizată în spirit academic, ASTRA a îndeplinit, de fapt, cu cinci ani înainte de crearea Societății Academice Române, rolul primei societăți cu caracter academi-c pe întreg teritoriul românesc, conținînd și după aceea menirea unei veritabile academii a Transil-vaniei. Ca și Academia, ASTRA a fost exponențial cel mai de seamă pe plan cultural și național-politic al nă-zuinelor poporului român privind realizarea unității sale statale.

Unificarea politică, în concepția ex-ponenților ASTREI, trebuia mai întîi pregătută și asigurată prin unificarea culturii, precum și a limbii, ca mijloc de vehiculare și propulsie a unei culturi unitare. În privința limbii, ASTRA a desfășurat, alături de re-vista Transilvania, o activitate ener-gică și sistematică, pe temeiuri pro-fund științifice, pentru unificarea și cultivarea limbii române literare, vîzînd în ea unul din „suporturile de căpetenie ale unității noastre sufle-

tești”. Angajată în slujba dezideratu-lui unificării politice, în viziunea pro-motorilor ASTREI, limba dobîndește prestigiul de factor politic hotărîtor pentru triumful idealului național, ea fiind chemată, neocotînd granițele, să contribuie, împreună cu ceilalți factori, la „dezvolțarea tot mai soli-dară a conștiinței naționale”. De aceea opera de unificare a limbii avea o semnificație națională, proclamată categoric de către Cornel Diaconovi-ci, amintind de aprecierile anteo-riore ale lui Eminescu și Slavici: „Lucrarea de unificare și îndreptare a limbii literare este pentru noi o chestiune de deosebită importanță na-tională”. Preocupările și lupta pen-tru limbă ale ASTREI s-au desfășu-rat tot timpul sub semnul acestui imperativ politic, finalitate declarată retrospectiv de Ion Breazu: „Am lupt-at apoi pentru limbă, pentru că am văzut în ea temeiul de căpetenie al unității noastre naționale”.

Emanciparea poporului român prin cultură și unificarea acesteia în per-spectiva unificării politice a fost ener-gic și consecvent susținută prin valo-roasele inițiative și acțiuni ale ASTREI întreprinse în acest scop, care reprezentă merite incontestabile — multe în premieră —, de mare prestigiu și astăzi: cursuri de alfabe-tizare, conferințe și prelegeri po-porale, stipendii pentru studii, pen-tru dezvoltarea industriei, muzee, ex-poziii, colecții de cărți, broșuri, ca-lendare, „Biblioteca populară”, în-ființată în 1891, „Biblioteca tineretu-lui”, înființarea „Școlii civile de fete cu internat a Asociațiunii”, premii pentru cărți și manuale didactice, în-ființarea de școli populare la sate etc.

Accesul maselor la cultură a fost sprijinit prin crearea, încă din anul întemeierii ei, în 1861, a Bibliotecii „Astra”, prima bibliotecă publică din Transilvania, reprezentînd, deopotrivă, un tezaur al unității naționale și un factor al luptei pentru unificarea poli-tică. În șirul marilor realizări ale ASTREI se înscrie inaugurarea, în 1905, a Muzeului Asociațiunii, în pa-latul propriu al acesteia, iconă fidelă a istoriei și năzuințelor noastre na-tionale. Un loc singular în cultura noastră, care constituie un alt merit în premiera națională, reprezintă elaborarea, între 1898—1904, a monu-mentalei lucrări în trei tomuri, *Enciclopedia română*, sub coordonarea competentă a lui Cornel Diaconovi-ci. O operă de unitate națională, ea în-săși menită să contribuie la consoli-darea unității naționale și să o apropie pe cea politică.

La împlinirea idealului național o contribuție inestimabilă au adus pu-blicațiile ASTREI: *Transilvania, Ana-lele Asociațiunii, Țara noastră, Re-vista industrială*, reprezentînd un veni-tabil catalizator al conștiinței uni-tății naționale, al voinței de unitate, în paginile cărora au fermentat și s-au

fortificat marile aspirații și năzuințe de emancipare socială, de afirmare și unitate națională. Programul re-vistei *Transilvania*, apărută în 1868 și în care au publicat, deopotrivă, toți marii scriitori și învățați de peste Carpați, prevedea promovarea idealu-rilor naționale, a dorinței de afir-mare națională, a aspirațiilor la o viață demnă, liberă, spre care îndeamnă încrezător pe cetitori: „Îndemnuri vrem să fie și paginile *Transilvaniei*, îndemnuri la viața con-știentă națională... îndemnuri spre o soartă mai bună, pe care o meri-tăm, dar pe care trebuie să ne-o și știm cîștiga”. Slujind statornic idea-lul național, în secolul nostru, men-i-re programatică a revistei era de a fi o „revistă de luptă pentru restau-rarea patrimoniului românesc în ve-chiile lui hotare, pentru întărirea con-științei de unitate și solidaritate na-tională”.

Aportul vast și hotărîtor al ASTREI la înfăptuirea unității politice s-a concretizat prin activitatea despăr-tămintelor, care au ajuns în anul Unirii la 87 și 523 de cercuri culturale. Bibliotecile, conferințele și cursurile, expozițiile și serbările organizate de către despărțăminte, în casele națio-nale și casele culturale edificate de ASTRA, erau tot atîtea vibrante ma-nifestări ale spiritului de solidari-tate națională, ale dorinței de unire a românilor de pretutindeni într-un stat național unitar.

De cea mai mare însemnătate, în seria bogată a acțiunilor unificatoare întreprinse de ASTRA, însuflețite de crezul unirii politice și consacrate a-cestuia, au fost adunările generale, adevărate congrese naționale, care au semănat pretutindeni și au fortificat credința în triumful idealului națio-nal. La ele au participat, de-a lungul anilor, aproape toți fruntașii vieții culturale, științifice și național-poli-tice din toate ținuturile locuite de români, realitate ce oferă o imagine sugestivă și convingătoare a emoțio-nantei unități de cuget și simțire pe care aceste adunări o consolidau în fapt, ilustrînd, totodată, atașamentul și adevierele de care ASTRA se bucura în întregul popor român.

Iar la Adunarea cea Mare de la Alba Iulia, ca o incununare a luptei desfășurate cu cel mai desăvîrșit pa-triostism vreme de peste o jumătate de veac, în fruntea miilor de aștrști încredințați de locuitorii satelor și orașelor se aflau fruntașii ASTREI: Silviu Dragomir, secretar al adu-nării, Al. Ciura, Oct. C. Tăsiăuanu, Vasile Goldis — care va face parte din delegația aleasă pentru a duce la București actul Unirii — și mulți alții, veniți să consfințească biruința cre-zului și visului multisecular.

După realizarea acestuia prin Marea Unire, el va rămîne idealul solida-rității naționale, ce va continua să însuflețească întreaga activitate a ASTREI, ca primordială misiune a acesteia, preconizată de presedintele Vasile Goldis: „Am credința că ea nu și-a pierdut rostul în noul stat românesc. Ci mai virtos scoțesc că are nobila misiune să servească încă mai intensiv idealul solidarității na-tionale. O cred moștenitoarea duhu-lui de la Alba Iulia, după cum fu-se în Ungaria moștenitoarea idealu-rilor lui Avram Iancu”.

Aportul ASTREI în avengurarea efor-turilor prin care s-a realizat Unirea cea Mare reprezintă virtuțea supremă a activității ei. Sintetizînd însemnă-tatea acestuia, istoricul Ioan Lupas, vorbind despre Șaguna arată cu pri-vire la lupta ASTREI pentru înfăptu-irea idealului național: „aceasta alcă-tuiește însușirea ei de căpetenie și cea mai scumpă”.

PĂRINȚII

de Ioan Alexandru

Pe dealul Transilvaniei sărac
Părinții mei cărunți mi se arată
Ca două stele umbli pe pămînt
Sub cerul blînd de toamnă luminată.

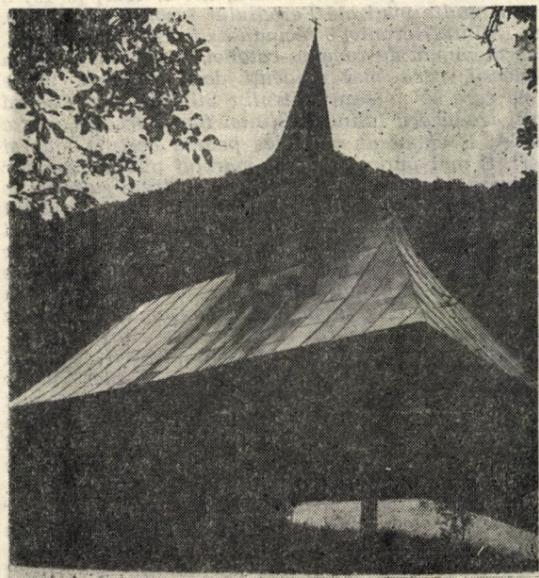
Tata cu dragoste de sărbători
Pline cu grîu, aloe și cu ceară
De ziua morților, între păduri,
Își pomenește moșii de sub țară.

Mama îmbrobodită în năfrâmi
Pe urma lui cu busucio în mîna
Opinea scîrbele în brumă pe mîriști,
Satu-i în cer ca oile în lînă.

Frîgul albastru frige pe obrăz
Ochi căprui ai mamei lăcrimează
Columbia cea de purpură deasupra lor
Își leagăna aura la amiază.

(Din volumul
„Imnele Transilvaniei”)

MĂNĂSTIREA OCĂȘEȘTI — vatră de spiritualitate ortodoxă românească

Pe tot întinsul pământului românesc, biserici modeste ca însăși firea poporului nostru, au polarizat în jurul lor toată obștea românească, de la ivirea noastră ca neam sub soare, în timpul marilor migrații, apoi mai accentuat în zorii celui de al doilea mileniu al erei noastre, când în zăria istoriei apar primele organisme prestatale românești în spațiul intracarpatic, cum este Voievodatul românesc al Alba Iuliei, spre finele sec. VIII și începutul sec. IX, și când e posibil să fi ființat o episcopie ortodoxă în centrul acestui voievodat, ale cărei începuturi sînt legate de existența Rotondei (biserica bizantină) de la Alba Iulia.

Existența unei vieți religioase la români presupune în chip necesar un așezământ episcopal, dependent de care au existat și vetre monastice, despre care însă nu avem știre decât târziu, către sec. XIV, când ne apare pe inscripția de la mănăstirea Rîmeți confirmarea organizării superioare bisericilor, la 1377, în Transilvania și numele primului ierarh: arhiepiscopul Ghelasie. Negătând, în afara mănăstirii Rîmeți vor fi existat încă multe alte mănăstiri și schituri în Transilvania, însă știrile despre acestea nu au ajuns pînă la noi.

În nr. IX/1985 al Îndrumătorului Pastoral editat de Episcopia noastră, a apărut sub semnătura unui colaborator, materialul „Cîteva mărturii ale continuității românești pe raza Episcopiei Ortodoxe de Alba Iulia”, în care erau prezentate, pe baza unei documentații restrînse, care nu epuiza însă lista altor asemenea sfințe locașuri, cum recunoștea și autorul, mănăstirile și schiturile care au existat pe raza Eparhiei noastre.

Dar iată că monumentală lucrare a cercetătoarei Ioana Cristache-Panaț: „Biserici de lemn și monumente istorice din Eparhia de Alba Iulia”, 1987, lucrare prefată de smerenia noastră și întregită printr-un studiu amplu

de specialitate de regretatul profesor Vasile Drăguț, vine să împlinească lista mănăstirilor și schiturilor din Episcopia de Alba Iulia, cu informația că la Sălcuia, în Munții Apuseni a existat „mănăstirea Ocășești”, o vatră de spiritualitate românească, de care ne amintesc inscripțiile de pe o Cazană a lui Varlaam, care a aparținut acelei mănăstiri și care a ajuns apoi bisericii din Sălcuia, iar în prezent se află în Depozitul Centrului Eparhial.

Cercetînd exemplarul Cazaniei amintit de Ioana Cristache-Panaț în monografia sa, precum și pe Florian Dudaș în lucrarea privind circulația acestei cărți în Transilvania, aflăm o notă din sec. XVIII, pe o foaie albă de la începutul cărții:

„Această carte este a mănăstirii Ocășești (un cătun al satului Sub Piatră, azi dispărut, n.n.).”

Sub această însemnare găsim altă inscripție:

„Această carte este a bisericii de Sub Piatră, Scris-am eu Vasile Ban.”

Fila 218 a Cazaniei poartă însemnarea:

„Această sfință și dumnezeiască carte, ce se cheamă Păucenie este a sf. mănăstirii de la Sălcuia de Jos, ce se cheamă Ocășești, cumpărată cu bani buni ca să fie veci vecilor a mănăstirii. Anii 1727.”

Mal Jos de această însemnare, pe aceeași filă, stă scris:

„Cînd au fost doi vlădici în Ardeal, Dionisie de la Buda și Atanasie de la Blaj, 1767—1773” (ultimul an ar indica anii de la facerea lumii).

O însemnare de la jumătatea secolului XVIII pe fila 377, arată că:

„Această carte au cumpărat-o sămînta Drăguseștilor și o au dat pe seama bisericii Sălcuia ce o birui să o grijească.”

În sfîrșit, ultima inscripție de pe coperta 3, din 1787, ne spune:

„Scris-am eu Popa Nicolae, erei Dumitru, erei Iacov, erei Damian, erei Simeon, (Ier(o)monah Nuțu, (Ier(o)monah Toma, erei Andrei, Simion Palaghie, monah E... 1767.”

Biserica fostei mănăstiri Ocășești, de lângă Sălcuia de Sub Piatră, în vecinătatea „Hudei lui Păpară”, a fost așezată într-un loc de o rară frumusețe dacă a căzut pradă acțiunii nefaste de distrugere a generalului Bucov, la 1762—1763, împreună cu cele cca 150 mănăstiri și schituri din Transilvania. Într-o chilie rămasă nedistrusă în întregime, și refăcută de cei ce au rămas pe loc, au scris pe coperta Cazaniei preoții și monahii amintiți mai sus. De la biserica mănăstirii au rămas Cazană, un Octoih de Tîrgoviște, un Penticostar de Rîmnic și mai multe icoane prețioase, care se păstrează în biserica ridicată pe locul bisericii vechi, la scurt timp, 1767, vatră monahală care a ființat pînă la o dată pe care nu o știm. Biserica actuală este construită ca și cea distrusă, din lemn de brad pe fundație de piatră, cu pridvor și cu o frumoasă arhitectură tradițională, specifică bisericilor de lemn din Transilvania.

Descoperirea existenței acestei mănăstiri vine să completeze siragul vetrelor de spiritualitate românească ortodoxă din Munții Apuseni: Râmeți, Cib, Lupșa, surori de duhovnicie cu mănăstirea Ocășești din Munții Apuseni și cu salba de mănăstiri de pe Valea Muresului, din care amintim biserica Doamnei (1650) de la Mogașești, restaurată în ultimul timp în condiții optime și biserica mănăstirii „Sf. Iile Proorocul” din lemn, ctitorită de patriarhul Miron la Toplița, pe vatra părintească din cătunul Urșeni — Toplița, alături de care în ultima vreme, în climatul de libertate de care ne bucurăm, soborul mănăstiresc a ctitorit un edificiu pentru Patrimoniul Cultural și odată cu aceasta o bisericuță modestă pentru cerințele curente ale mănăstirii.

† EMLIAN

Episcop al Alba Iuliei

Românii din Țara Românească și Moldova solidari cu marea Răscoală din 1784

În multe din documentele vremii se fac referiri la știrile care au circulat în timpul răscoalei în legătură cu o posibilă solidarizare a românilor din Țara Românească și Moldova cu răscoala din Transilvania.

Vorbind de legăturile românilor din cele trei țări românești, Letopisetul de la Bistrița (începutul sec. al XVI-lea) conchide că e „fîrsec să se ajute în momente de grea cumpănă istorică”, pentru că o „sfință și strînsă comunicațiune națională și religioasă a domniș și va domni întotdeauna între românii ardeleni și între cei ce locuiesc în pămîntul moldovo-românesc” (Gh. Barițiu). „Nici o frontieră — afirmă contele Szechenyi — nu va reuși să rupă firul ce-i leagă, prin origine, de patria mamă.”

În ședința din 22 februarie 1785, comisia de judecată a cerut lui Horea și Cloșca să spună „ce fel de înțelegere au avut cu iobagii din Țara Românească și dacă „în ceata tulburantilor au fost și oameni străini”. Răspunsul a fost negativ, dar interesul judecătorilor față de astfel de legături n-a fost lipsit de temel. Solidarizarea românilor din cele trei țări românești era posibilă în orice moment, avînd în vedere numărul mare al iobagilor ardeleni emigrați în Țara Românească și Moldova și sutele de tineri români transilvăneni la studii în Principatele Române. Mulți se gîndeau să se întoarcă acasă însoții și de alți țărani din Țara Românească și Moldova. Unii, se pare, și-au concretizat gîndurile cum a fost acel Petru Muntean, căpitan de răscoală în părțile Muresului. Și ca el, vor fi fost, desigur, și alții.

Pentru a preîntîmpina sosirea vreunui ajutor de peste Carpați, Iosil al II-lea s-a înțeles cu Sultanul, îngrijorat și el ca răscoala să nu se propage și în țările române.

Dar un ajutor al țărănilor răscolți din Transilvania din partea celor din Principate era posibil în orice moment. La 2 decembrie, Ludovic Sless, într-un raport întocmit la Sibiu. El scria că în acest oraș se auzea că în Țara Românească se adunau țărani și exista teama ca nu cumva și aceia să le vină în ajutor celor de aici. La rîndul său, procurorul militar Johann Hiltcher raporta din Sebeș, la 17 decembrie, că, înainte cu 8 zile, fiind la el Popa George din Sibiel, acesta i-a spus că armata a avut noroc că a nins atît de des în munte, căci altfel ar fi venit mulți și din Țara Românească.

Se spunea într-o corespondență că din Moldova un grup de vreo 600 de țărani ar vrea să năvălească peste munți, de la Ghimeș, în scaunul Gheorghieni, unde să se unească cu românii din secume. S-au luat măsurile corespunzătoare, trimitîndu-se husari pînă la granița Moldovei, dar românii văzîndu-i s-au retras, înfîc secuii n-au mai găsit pe nimeni.

Cît de înrădăcinată era ideea solidarității românești, rezultă și din faptul că, într-un manuscris, Horea era

înfățișat ca fiind însuși din Țara Românească.

Adresîndu-se, la 1 decembrie, Curții din Viena, printr-un text comun, magnații refugiați la Tg. Mures, împreună cu nobilimea din comitatul Tîrnavei relatează că se tem nu numai de românii din Transilvania, ci și de cei din Moldova și Țara Românească. În memoriul înaintat conțelui Jankovich, la 24 decembrie 1784, de către nobilii din comitatul Hunedoara se insistă să se acționeze cît mai urgent, deoarece în afară de românii transilvăneni, mare este încă numărul lor în Banat, în Țara Românească, în Moldova, chiar și în tot Iliricul.

Într-un alt memoriu, din 9 ianuarie 1785, se cerea din nou aplicarea celor mai severe măsuri împotriva răscolitelor, „cu atît mai mult cu cît pot atrage și pe frații lor din Moldova, din Țara Românească, din părțile ilirice, din districtul Timișului, din comitatele Arad și Bihor”. Între măsurile de precauție se cere „să se așeze miliție în districtul Hategului spre Țara Românească pentru a împiedeca intrarea de acolo a răscolitelor. Să se preîntîmpine primejdia și dinspre Banat.”

La 26 decembrie nobilul Ștefan Sigmond din Ciurbrud scrie că intenția lui Horea era „să unească Ardealul cu Țara Românească și fiind toți români el să le fie principe”. Tot din surse nobiliare provine vestea despre titulatura pe care și-ar fi atribuit Horea-Rex Daciae.

Un posibil ajutor al răscolitelor din partea fraților din Țara Românească și Moldova l-a îngrijorat și pe împărat. Într-un ordin adresat, la 13 decembrie, comandamentului general al Transilvaniei a ordonat ca „mai ales Muresul să fie ocupat, ca răscolitul nu cumva să poată trece spre Țara Românească”. În perioada reprimării răscoalei, armata a format un puternic cordon spre granița cu Țara Românească. La 7 ianuarie 1785 monarhul dispune ca acest cordon „să fie păstrat ca și pînă acum.”

În ciuda măsurilor împărătești, legăturile nu au putut fi împiedecate total. Dovadă sînt mărturiile contemporane cu privire la asemenea legături. Ziarul maghiar din Bratislava pretindea că românii din Banat și părțile Aradului se gîndeau să cheme în ajutor țărănimia din Țara Românească. Iar preotul reformator din Turda afirma în scris, la începutul anului 1785, că „rebelii erau în corespondență cu Țara Românească și Moldova, de la care așteptau ajutor”, precizînd că pe la începutul celui an vreo 30.000 de români din Moldova voiau să năvălească în Transilvania, prin pasul Ghimeș, dar au fost opriti de secui și de turci. O știre similară, despre un ajutor din Țara Românească, era împărtășită și de preotul român din Săsciori.

S-a afirmat că Horea „a intrat în legătură cu domnul Moldovei Alex. Mavrocordat, la care a trimis trei delegații din Munții Apuseni”, pentru a cere ajutor în oameni. Afirmatia nu

este confirmată de documentele cunoscute pînă acum.

În februarie — precizează raportul lui Jankovich — a fost prins un oarecare Popa Nicolae care se zicea că a fost trimis de corifeii în Țara Românească pentru a cere ajutor.

O atenție specială acordă presa apuseană legăturilor presupuse sau posibile ale răscolitelor cu țările române. Se suspectează o solidaritate posibilă a românilor de pretutindeni. Încă la 25 noiembrie „Siebenbürger Zeitung” din Sibiu își informează cititorii că „grozăvile de acum au fost pricinuite de opt români trecuți cu pasapoarte sigure din Țara Românească”. După o corespondență din Viena, din 20 decembrie, „Journal politique de Bruxelles” scrie că „s-a tăiat rebelilor retragerea spre Țara Românească”. După alta, din Alba Iulia, 25 decembrie: „Domnul Moldovei a trimis pe graniță un detașament pentru a preveni ca vreun supus al său să se alature rebelilor din Transilvania”. „Le Courier (d'Avignon)” în nr. din 8 februarie se arată informat că există pericolul ca răscolitul să le vină în întăriri din Țara Românească, răscoala însăși fiind pe cale să se extindă și în Ungaria”. Ziarul londonez „Courrier de L'Europa” reține știrea despre intenția unui preot ortodox de a aduce ajutor din Țara Românească răscolitelor transilvăneni, el fiind adus la Alba Iulia chiar în ziua suplicului celor doi conducători. „Politichesches Journa” remarcă încă din 1784 că Horea intenționează a se „uni cu cei de o credință cu el, cu românii din Țara Românească ca împreună cu ei să cucerească Transilvania”. „Gazette de France”, 1784, publică informații despre tulburări și la granița cu Moldova și Țara Românească, unele dintre aceste cete de răzvrătiți refugindu-se în aceste două din urmă. Unul din șefii lor era Petre Moldovan.

Solidarizarea românilor din Țara Românească și Moldova cu răscolitul din Transilvania a fost mai mult posibilă decît reală.

Se poate spune, după cum precizează acad. D. Prodan, ideea de solidaritate generală românească a existat și s-a amplificat, ca semn al unui suflet firesc, ca o dorință, ca o așteptare din partea românească, ca o posibilitate, ca o teamă din partea adversă.

Legăturile iobagilor răscolți cu frații din Principatele române sînt dovedite indirect prin măsurile oficialității de întărire a pazei granițelor pentru a împiedeca orice contact și ajutor între românii de pe cele două versante ale Carpaților.

Presupus a fi în legătură cu țările române, Horea apare drept liderul conștient de misiunea de a reînvia vechiul regat al Daciei, ba chiar al Imperiului roman, primul deșteptător al ideii naționale la români.

Raporturi istorice, etnice și demografice în Transilvania (XIII)

În Transilvania, suprimarea oricărei urme de autonomie după înăbușirea revoluției din 1848—1849 a cauzat mari neajunsuri luptei de emancipare națională a românilor. Principatul a fost transformat într-o simplă provincie imperială, condusă de guvernatori militari. Măsurile luate de Viena se caracterizează printr-o centralizare excesivă, prin legi excepționale care reprimau orice încercare de nesupunere față de regimul absolutist, prin introducerea tribunalelor militare, prin germanizarea vieții publice, limba germană fiind decretată limbă oficială în stat. La sfîrșitul anului 1849 o hotărîre imperială decretă constituirea Banatului într-o provincie reparată sub numele de „Voievodina sîrbească și Banatul Timișoarei”, iar Crișana și Maramureșul erau administrate de Ungaria. Orice manifestare cu caracter național sau acțiune de solidaritate și de simpatie a românilor din Transilvania și Banat cu frații lor din Țara Românească și din Moldova era persecutată și înăbușită. Promotorul acestei politici extrem de dure a fost ministrul de interne Alexander von Bach.

În pofida centralismului excesiv și a politicii represive, lupta poporului român din Transilvania pentru apărarea intereselor sale naționale și sociale a continuat să se manifeste. Astfel, în petiția înaintată ministrului de interne la Viena în 1850, fruntașii românilor cereau, „în numele acestui popor, neînțeleș și înrobii de secole, dar ajuns acum la conștiința deplină a drepturilor, cît și a îndatoririlor sale față de guvern”, luarea unor măsuri ca: revizuirea împărțirii administrative în raport cu interesele și ponderea numerică a fiecărei naționalități, numirea funcționarilor publici în funcție de aceleași criterii, recunoașterea folosirii limbii române în toate sferele vieții publice, încetarea măsurilor represive îndreptate împotriva populației românești și a conducătorilor ei, ajutorarea materială a familiilor sărace și a celor care au rămas fără capul familiei în vremea revoluției. O petiție semănătoare prezentau împăratului la Viena cunoscuți fruntași români, constituiți în delegație: Avram Iancu, Timotei Cipariu, Aug. Treboniu Laurian, Aron Florian, Vincențiu Babeș, Simion Balint ș.a.

O urmare însemnată a revoluției a fost emanciparea țărănilor din starea de iobăgie, prin patentele imperiale din martie 1853 pentru Banat, Ungaria, Croația și Slovacia și din iunie 1854 pentru Transilvania. Patentele urbariale reglementau raporturile între foștii stăpîni feudali și foștii lor supuși și stabiliau relațiile reciproce dintre aceștia și stat. În prevederile lor intrau și jelerii, dar tot masele țărănești suportau despăgubirile.

Anii care au urmat după Unirea Principatelor, caracterizați prin intensificarea luptei pentru apărarea unitii și pregătirea premiselor consolidării statului național român prin cucerirea independenței, au fost pentru românii din Monarhia habsburgică anii desfășurării unor puternice acțiuni ce revendicau cu insistență crescîndă drepturi naționale pentru provinciile monarhiei locuite în majoritate de români. Lupta conjugată a maselor din România și din teritoriile românești stăpînite de Austria avea drept țel final crearea statului național unitar. Slăbirea prestigiului imperiului în urma înfrîngerilor suferite în războiul din 1859 cu Italia și Franța (pentru reunificarea Italiei), nemulțumirile crescînde ale popoarelor subjugate, toate împletindu-se cu efectele interne ale crizei economice și politice care zguduia Europa începînd din 1857, au silit Curtea Vienei să adopte o nouă tactică în problema națională.

Îndesebi după 1860, popoarele din sfera de influență a Ungariei: românii, sîrbii, slovacii, croații, rutenii ridicau cu tărie sporită pretenții la autonomie, luptînd pe toate căile pentru obținerea emancipării lor politice și naționale, astfel că Viena este nevoită să acorde unele concesiuni politice. Măsurile adoptate aveau menirea de a obține sprijinul păturilor conducătoare ale națiunilor competente ale imperiului pentru salvarea Monarhiei habsburgice de la destrămare. Cabinetul central din Viena flutura formula abilită a federalizării imperiului, soluție care învîlta într-un nor amăgitor speranțele popoarelor oprimate.

Diploma imperială din 20 octombrie 1860 și Patenta din 26 februarie 1861 consfințeau încetarea regimului absolutist și inaugurarea sistemului constituțional de guvernare; erau consfințite pentru viitor recunoașterea drepturilor istorice ale popoarelor din imperiu și hotărîrile luate de institutiile lor reprezentative, era proclamată egalitatea tuturor cetățenilor în fața legii, garantată libertatea religioasă, obligativitatea generală de a presta serviciul militar și de a plăti impozite, se stabilise modul de guvernare în monarhie. Amăgitoare concesiuni, care nu urmăreau altceva decît cîștigarea de timp.

În condițiile noului sistem de guvernare (cînd și hotărîrea de „unire” a Transilvaniei cu Ungaria, adoptată de Dieta nobiliară de la Cluj în 29 mai 1848, împotriva voinței poporului român majoritar, a fost abolită), românii sînt solicitați la viața constituțională a imperiului și îndeosebi la organizarea politică pe baze noi a Transilvaniei. Aceasta constituia una din cauzele conflictului cu aristocrația maghiară, careia nu-i convenea nicidecum participarea românilor la viața politică. Acordarea autonomiei Transilvaniei a fost primită cu ostilitate de cercurile reactionare ale nobilimii ungare, care vor duce o luptă susținută pentru lichidarea efectelor Diplomei, lucru ce le va reuși în 1867 prin perfectarea pactului dualist cu Austria. Dovadă — conferința de la Alba Iulia din 11 februarie 1861, întrunită pentru stabilirea unei unități de vederi între reprezentanții celor trei națiuni: română, maghiară și sîrbească. Aici, divergențele de vederi ale reprezentanților respectivi au fost atît de accentuate încît s-au dovedit a fi de neînțeles. Reprezentanții maghiari încercau să revină hotărîrile arbitrare de la 1848, printre care și unirea Transilvaniei cu Ungaria, pe cînd românii pretindeau o lege care să recunoască drepturi egale națiunii române cu celelalte și exercitarea acestor drepturi în proporția participării la susținerea statului.

Anii 1861—1863 sînt rodnic în acțiuni politice și culturale. Se înființează în 1861 „Asociațiunea transilvănească pentru literatura și cultura poporului român” (ASTRA), cu membrii aleși din toate provinciile istorice locuite de români. În Maramureș se întemeiază „Asociațiunea pentru cultura poporului român din Maramureș”, apoi bucovinenii „Societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina”. În sfîrșit, după același model se organizează (în 1862) „Societatea culturală română din Arad”.

Corolarul luptei românilor transilvăneni pentru recunoașterea lor ca națiune egal îndreptățită cu națiunile privilegiate l-a constituit, fără îndoială, în primele decenii de după revoluția de la 1848—1849, Dieta din 1863—1864, așa-numita Dietă românească de la Sibiu. Această Dietă a fost formată, în urma alegerilor, din 57 deputați români, 54 maghiari și 43 sași; un număr neproporțional cu populația celor trei naționalități pe care le reprezentau, însă pentru români constituia o izbîndă. Se recunoștea că formau majoritatea. Apoi, deputații maghiari nu mai puteau decide singuri elaborarea legilor. Dar, de la dezbaterea dietale deputații maghiari s-au retras, dîndu-și seama că, neputîndu-și asigura majoritatea, legile ce vor fi votate vor zdruncina nedreptul sistem prin care-și asiguraseră pînă atunci puterea și privilegiile.

În cele două sesiuni ținute la Sibiu, între 15 iulie—13 octombrie 1863 și 23 mai—29 octombrie 1864, Dieta Transilvaniei a votat legi importante privind bazele politice și economice ale principatului. Pentru români prezintă interes deosebit două legi votate și promulgate în anul 1863 și anume: „Legea transilvănească pentru egala îndreptățire a națiunii române”, care punea pe picior de egalitate națiunea română cu maghiarii, secuii și sașii. În acest fel, națiunea română și religia ortodoxă încetau să fie doar tolerate. „Legea transilvănească pentru folosirea limbilor în afacerile oficiale” prevedea că „cele trei limbi ale țării, adică limba maghiară, germană și română sînt egal îndreptățite și comunicațiunea publică oficioasă”.

Dieta de la Sibiu a însemnat astfel momentul finalizării luptei de mai bine de un secol pentru recunoașterea legislativă a națiunii române, a limbii și confesiunilor sale.

Însă transformarea Austriei într-o federație de state naționale începea să pară un risc prea mare pentru Curtea Vienei, zdruncinată puternic la jumătatea deceniului șapte de un nou conflict militar, acela cu Prusia, ceea ce ducea la o nouă schimbare a tacticii sale față de popoarele supuse. Și apoi, neînțelegerile dintre națiunile din imperiu nu s-au ameliorat, iar ungrii făceau tot posibilul pentru zădărnirea realizării prevederilor Patentei din februarie 1861. Împăratul și camarila vedeau salvarea imperiului într-o alianță cu Ungaria, dusmanul de odinioară, de la 1848. Ca urmare a tratatelor dintre împărat și conducătorii nobilimii maghiare din Transilvania, la care a acceptat în principiu unirea Transilvaniei cu Ungaria, a dizolvat Dieta din Sibiu, dispunînd noi alegeri pentru Dieta din Cluj, aleasă pe baza legii electorale feudale din 1791. Modul în care aceasta a fost compusă, ca și scopul pentru care a fost convocată — revizuirea legii despre unirea Transilvaniei cu Ungaria, elaborată în 1848 — arătau limpede anularea întregii opere de reorganizare a provinciei, sacrificarea populației românești a acesteia, în conformitate cu planurile unioniste crite la Budapesta.

Noua Dietă și-a început lucrările în ziua de 20 noiembrie 1865, și, fiind dominată de maghiari, a votat unirea Transilvaniei cu Ungaria, hotărîre confirmată de Dieta Ungariei la 14 decembrie 1865. La 8 iunie 1867, împăratul Francisc Iosif s-a încoronat rege al Ungariei și a sancționat legea asupra încorporării Principatului Transilvaniei la Ungaria.

S-a constituit astfel statul dualist austro-ungar. Noua etapă care începea acum pentru viața politică a Transilvaniei avea să dureze pînă la 1918 și era inaugurată prin înglobarea ei din punct de vedere administrativ și politic la Ungaria, fiindu-i abolită autonomia. Abia de acum, pentru 51 de ani, pînă la 1918, Transilvania intră sub stăpînirea Ungariei, care nici ea nu era, în fond, un partener egal cu Austria în cadrul pactului dualist, întrucît ministerele cheie erau la Viena.

Începe pentru românii din Transilvania cea mai grea perioadă sub raportul existenței ei ca popor și de aceea ei vor fi și protestatarii și luptătorii cei mai îndrăgii împotriva acestui stat hibrid asupritor de popoare.

Arhid. prof. dr. Constantin Voicu
Prof. Mihai Racovițan

Prof. Ieremia B. Ghita

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

SIBIU

■ Sâmbătă, 15 octombrie 1988, a avut loc, la Schitul Păltiniș, o ședință de lucru a Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Condusă de I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, în cadrul ședinței s-au rezolvat o seamă de probleme curente, ca numiri și transferări de personal, aprobări de devize pentru reparații la unele biserici și case parohiale, aprobări de ajutoare pentru unele parohii mai mici, acordări de burse etc.

În încheierea lucrărilor, I. P. S. Mitropolit Antonie a îndemnat pe P. C. protopopi să aibă în continuare în atenție specială problema disciplinei, îndrumând pe preoți să gândească cât mai „spiritual”, cât mai pe linia misiunii și chemării preoțești.

Cu acest prilej, membrii Consiliului eparhial au luat cunoștință de înnoirile care s-au făcut în acest an la așezământul Arhiepiscopiei Sibiului de la Păltiniș.

■ Biserica din parohia Bunești, prot. Rupea, jud. Brașov, a împlinit în 1988 o sută de ani, aniversare care a coincis cu înnoirea ei totală: reparații capitale, îmbrăcarea într-o frumoasă haină picturală etc. Astfel împodobită, biserica a fost sfințită de I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, Duminică, 16 octombrie 1988, înconjurat de un mare sobor de preoți și diaconi, în frunte cu P. Cuv. V. Tohăneanu, starețul Mănăstirii Brncoveanu de la Sâmbăta de Sus. Răspunsurile au fost date de obștea credincioșilor, la slujba de sfințire și Sf. Liturghie fiind de față și dl. pastor evanghelic din localitate Zink Hans.

În cadrul Sf. Liturghii tânărul monah, licențiat în Teologie, Clement Pop, a fost hirotonit întru diacon.

La sfârșitul Sf. Liturghii, au vorbit: P. C. prot. Gh. Oprîș (Rupea), care a subliniat importanța momentului, și C. pr. Gh. Lup, parohul local, care a făcut un istoric al parohiei și o dare de seamă asupra lucrărilor săvârșite.

Un bogat și ziditor cuvânt de învățătură a rostit apoi I. P. S. Mitropolit Antonie, care, după ce a felicitat pe preot și credincioși pentru harnicia, devotamentul și atașamentul lor față de Biserica străbună, a zăbovit cu deosebire asupra bisericii, ca locaș de închinare, și asupra rugăciunii, felurilor și rostului ei în viața noastră creștină. Pentru strădania depusă pe plan pastoral și gospodăresc, C. pr. Gh. Lup a fost distins și hirotesit întru „sachelar”, iar C. pr. Gh. Rusu, din parohia vecină Dacia, unde a ridicat și pictat biserica, a fost distins și hirotesit în rangul de „iconom”. Acte speciale de apreciere au primit din partea I. P. S. Sale cu acest prilej: P. Cuv. protos. V. Joantă de la Mănăstirea Brncoveanu, ca fost paroh și începător al lucrărilor de la biserica din parohia Bunești, precum și dl. episcop Gh. Pălășan și cântărețul bisericesc I. Viscrianu.

La agapa care a urmat au tostat: P. C. cons. Gh. Papuc, dl. pastor evangh. lut. Zink Hans, P. C. pr. P. Dumbrăv (Brașov), ca fiu al satului, și P. C. pr. pens. D. Bălășcuță, ca fost paroh. La sfârșit a vorbit I. P. S. Mitropolit Antonie.

CLUJ

■ Duminică, 18 septembrie a.c., înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teofil, la invitația preotului paroh local și a bunilor credincioși de la Mintiu, prot. Năsăud, jud. Bistrița-Năsăud,

a oficiat slujba sfințirii bisericii de aici și Sf. Liturghie arhierescă.

Cu acest prilej, I. P. S. Sa a rostit un cuvânt de învățătură, iar vrednicul preot paroh, Sămărtean Vasile, i-a acordat distincția bisericească de „sachelar”, cu dreptul de a purta brâu albastru.

În seara zilei de sâmbătă, 17 septembrie a.c., I. P. S. Sa Arhiepiscopul Teofil, în drum fiind spre parohia Mintiu, a săvârșit slujba vecerniei în parohia Nimiea de

Sus, rrot. Năsăud, jud. Bistrița-Năsăud. I. P. S. Sa luind act cu satisfacție și aprecieri de valoroasele lucrări ce s-au efectuat la Nimiea de Sus — inclusiv edificarea unei frumoase case parohiale cu un nivel, a acordat preotului paroh de aici, Cristureanu Simion, distincția bisericească de „sachelar”, cu dreptul de a purta brâu albastru.

■ Aici I. P. S. Sa a rostit un bogat cuvânt de învățătură. ■ Duminică, 18 septembrie 1988, Prea Sfințitul Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul, a oficiat slujba resfințirii bisericii, cu hramul „Sf. Arhangheli” din parohia Maia, filia Răzbeneni, prot. Dej, jud. Cluj. Cu acest binecuvântat prilej, la sfârșitul Sfintei Liturghii arhieresti P. S. Sa, a rostit un cuvânt de învățătură, cu alese aprecieri la adresa bunilor credincioși de aici și a preotului paroh Moraru Ioan.

■ Duminică, 23 septembrie 1988, prin participarea Prea Sfințitului Episcop-vicar Iustinian, s-a sfințit biserica cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din parohia Călanu Mic, prot. Năsăud, jud. Bistrița-Năsăud. Biserica de aici a fost renovată capital, iar în interior a fost învesmântată cu o frumoasă pictură tradițională, în tehnica „fresco”. Toate lucrările la biserica s-au executat din jertfelnicia bunilor credincioși și prin purtarea de grijă a harnicului preot paroh Gherghel Alexandru, care pentru merite deosebite pe tărâm pastoral și gospodăresc, la sfârșitul Sfintei Liturghii arhieresti, a fost distins și hirotesit întru „iconom”, de către P. S. Sa Iustinian, cu dreptul de a purta brâu roșu. Și aici ierarhul a rostit un cuvânt de învățătură.

■ Sâmbătă, 1 octombrie 1988, Prea Sfințitul Episcop-vicar Iustinian a oficiat slujba înmormântării preotului celib Miholca Gavril la Mănăstirea Nicula, care după o lungă și grea suferință a trecut la cele veșnice.

Iar Duminică, 2 octombrie a.c., Prea Sfințitul Iustinian a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica parohială din parohia Baba, prot. Lăpuș, jud. Maramureș, cu care prilej a rostit un cuvânt de învățătură.

■ Duminică, 9 octombrie 1988, Prea Sfințitul Episcop-vicar Iustinian a oficiat Liturghia arhierescă în parohia Săcel, prot. Turda, jud. Cluj, resfințind cu acest prilej sfântul lăcaș de cult, care a fost reparat exterior, iar în interior s-a efectuat curățirea picturii existente. Pentru bogata sa activitate pastoral-misionară și gospodărescă P. S. Sa a distins și hirotesit întru „iconom”, cu dreptul de a purta brâu roșu pe vrednicul preot paroh Popa Ioan. În încheierea Sfintei Liturghii P. S. Sa Iustinian a rostit un cuvânt de învățătură.

■ Luni, 10 octombrie 1988, în prezența înalților ierarhi, a corpului profesoral și al elevilor Seminarului teologic din Cluj-Napoca, a avut loc deschiderea festivă a noului an de învățămînt 1988—1989 la acest Seminar. Cu acest prilej s-au rostit cuvîntări de către P. C. Sa Arhid. Constantin Bradea — directorul Seminarului și de P. S. Sa Iustinian Maramureșanul.

Sub bagheta prof. Vasile Stanciu, corul Seminarului a prezentat un select buchet de piese muzicale cu conținut religios și patriotic.

■ Duminică, 16 octombrie 1988, înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teofil a oficiat resfințirea bisericii din filia Dorna, parohia Așchileu Mic, prot. Cluj, jud. Cluj. La sfârșitul Sfintei Liturghii a rostit un ales cuvânt de învățătură, după care pentru activitatea rodnică pastorală, I. P. S. Sa a acordat preotului paroh Șanta Gheorghe distincția onorifică de „iconom”, cu dreptul de a purta brâu roșu. Aceeași distincție de „iconom” i-a fost acordată și preotului paroh Maja Nicolae din parohia vecină, Așchileu Mare, pentru rezultate deosebite în activitatea pastorală.

■ Duminică, 16 octombrie 1988, Prea Sfințitul Episcop-vicar Iustinian a oficiat Sf. Liturghie, în parohia Măhal, prot. Dej, jud. Cluj. Cu acest prilej P. S. Sa a săvârșit slujba binecuvîntării noii case parohiale, edificată din jertfelnicia bunilor credincioși de aici și prin purtarea de grijă a harnicului preot paroh Roșca Ioan.

500 de ani de existență a bisericii din Feleac — cîntarea volevodului Ștefan cel Mare

gustori și mărfurile acestora, stîrpindu-i pe tilhari și răufăcători.

Pentru ca trecerea să fie mai bine observată și păzită, s-a decis defrișarea pădurii de pe Feleac, unde, așa după cum mărturisesc documentele vremii, „paznicii drumului, pe la mijlocul secolului al XIV-lea — au durat satul românesc Feleac” (villa Olachorum Feleac).

Așa cum s-a amintit, stăpînitorii vremii cu reședința în cetatea Clujului au acordat locuitorilor din Feleac, pentru serviciile aduse, privilegii repetate, culminînd cu privilegiile acordate acestora de marele crai român, Matei Corvin fiul lui Iancu de Hunedoara, născut în Cluj, în anul 1458.

Datorită acestor privilegii excepționale, prin scutirea de dări, satul Feleac și locuitorii lui au putut să beneficieze liber de o dezvoltare firească, creînd aici un centru spiritual și cultural românesc foarte important.

Ca o mărturie vie a acestui fapt stă lăcașul de cult cu hramul Cuvioasa Paraschiva, conservat pînă astăzi, ridicat în anul 1488, cu efortul material și spiritual al marelui volevod și domn al Moldovei Ștefan cel Mare, „viteaz, cuminte și iubitor de țară și de neam”, după cum afirmă marele nostru istoric Nicolae Iorga.

Asa la ființă aici, la Feleac, o reședință episcopală cu prerogative de autoritate spirituală și asupra românilor din Cluj.

Posesor al domeniilor cetății Cluj — nu departe de Cluj — și a Cetății de Băltă (pe Tîrnava Mică) marele volevod Ștefan, cam în aceeași vreme ctorește o biserică episcopală și la Vad, din apropierea Dejului.

Eleganta ctitorie din Feleac, construită în stil gotic, s-a săvîrșit în timpul păsătoririi arhiepiscopului Daniil. Primul ierarh la Feleac, atestat de documente a fost Marcu, (care a păsătorit aici încă din timpul domniei lui Matei Corvin), care a cumpărat pămînt de la preotul român Ladislau din loc. Episcopului Marcu îi urmează în scaun fiul preotului Ladislau, Danciu, cu numele de călugărie Daniil. Este consemnat în documente apoi „chir Ștefan”, la 1516, iar în anul 1538 este amintit episcopul Petru. După această dată sînt consemnați la Feleac doar preoți.

Alături de edificiul de cult construit la finea veacului al XV-lea, a existat la Feleac și un alt lăcaș mănăstiresc, încă de la începutul secolului al XVI-lea.

Potrivit informațiilor atestate de documente, biserica Mănăstirii, cu hramul „Sf. Troiță” din Feleac, era diferită de cea a ctitoriei volevodale, fiind așezată puțin în afara localității, în partea de sud-est pe locul ce poartă pînă astăzi denumirea „La Mănăstire”.

Aceste statonice și vechi așezăminte eclesiastice românești, care au deschis drum liber pe Feleac „cavrelor Iancului” reprezentă pentru noi cei de astăzi și pentru cei ce vor veni după noi argumente și mărturii incontestabile ale perenității noastre pe aceste plaiuri.

Sîntem convinși că în viitorul apropiat prin grija specialiștilor în materie vor fi scoase la lumină alte dovezi legate de „mitropolia de la Feleac”, precum și de intensitatea vieții bisericești și culturale de aici, aspecte noi încă necunoscute.

Aprecînd rolul excepțional pe care l-au avut așezămintele eclesiastice de la Feleac, pentru unitatea spirituală, culturală și națională a românilor din Transilvania, prin ctitorul, ierarhii, cărturarii, iconografi și ostenitoriilor lor, în ziua de Duminică, 2 octombrie 1988, înalt Prea Sfințitul Sa Arhiepiscopul Teofil Herineanu al Vadului, Feleacului și Clujului a marcat cu prezența I. P. S. Sale, importantul eveniment, resfințind biserica volevodală din Feleac la împlinirea a 500 de ani de dăinuire.

Tot cu acest binecuvîntat prilej I. P. S. Sa a sfințit un nou clopot pentru biserica volevodală din Feleac, confecționat prin purtarea de grijă a vrednicului preot paroh Vasile Luță, care va vesti peste vremi numele ctitorului și al ostenitorilor.

Sf. Liturghie arhierescă a fost oficiată în prezența credincioșilor de aici și din împrejurimi, pe un podium special amenajat, I. P. S. Sa fiind înconjurat de un sobor de preoți și diaconi.

La sfârșitul Sfintei Liturghii arhieresti s-a săvîrșit „în memoriam” parastasul comun cu pomenirea după cuvîntul a ctitorului, ierarhilor și a tuturor ostenitorilor și viitoritorilor — trecuți la cele veșnice — acestui sfînt așezămînt.

I. P. S. Sa Arhiepiscopul Teofil și alți vorbitori pr. Ioan Jeler, protopopul Clujului, Dl. Prof. Acad. Ștefan Pascu și preotul paroh Vasile Luță) au subliniat în cuvîntările rostite cu acest prilej — obligația noastră a celor de astăzi și a celor de mîine de veșnică venerare a înaintașilor noștri — vrednici și demni ctitori de țară și de lumină, călăuze sfînte de urmat în scurgerea vremii...

Pr. Liviu Ștefan

Semnalăm... Semnalăm...

● Valentin Silvestru (Despre rîs, Ateneu, nr. 8, 1988, p. 10) a citit pentru noi mai multe vieți ale Fericitului Ieronim (340—420). Domnia sa îi zice „Sfîntul Ieronim”, făcîndu-l din colonel, general, sfînt fiind considerat numai de romano-catolici. Distincția o facem numai noi, ortodocșii, ceva mai exigenți decît catolicii, poate și din motivele pe care le notează Valentin Silvestru. Se știe că Fericitul e autorul traducerii latine a Sfintei Scripturi, pe care a numit-o VULGATA. E cunoscut mai ales pentru aceasta, dar și pentru alte scrieri. E mai puțin cunoscut marelui public ca autor al unei Corespondențe în care excelează prin portrete satirice de mare virtuozitate (Prostituata, Flecarul, Lingușitorul, Parazitul etc.), cum le consideră F. Cavaleră, Charles Favez, Jean Bayet și Valentin Silvestru. Acesta din urmă, parcă încercînd să-l scuze că a putut fi spirit satiric, ironist și zeflemist, le trimite pe toate acestea în prima perioadă a vieții, înainte de a se călugări, în Siria, și înainte de a fi luat la Roma de papa Damasus. Așa va fi fost. E greu însă de crezut că prin călugărie i s-a atrofiat spiritul satiric. Și, la urma urmei, de ce să se fi atrofiat? Spiritul satiric poate fi un bun termometru al moralei. Mai ales cînd e rodul unui discernămînt bine cumpănit, și cînd știe să se întoarcă și în felul acesta ne vorbim de rău pe noi înșine, cu multă artă.

Autocritica e subtil lăudăroasă prin acest „cu multă artă”, dar dacă era așa, de ce să-l judecăm? Dacă știe ce face, să-l lăsdăm să rîdă. Să fie pentru asta numai... Fericit!

● Eugen Barbu, desigur cu cele mai bune intenții, ține trează „Săptămîna de Săptămîna” atenția publicului cultural asupra Epistolarului, iar Liviu Ciocîrlie scrie un substanțial eseu asupra Jurnalului de la Păltiniș (Viața românească, LXXXIII, 6, 1988 sub titlul „Inițierea în dispariție”, p. 23—29). Și alții își mărturisesc, în multe reviste, devenirea întru Noica, descoperindu-l și fixîndu-l din ce în ce mai sigur, ca pe un moment de referință în cultura filozofică românească.

● Comori ale spiritualității românești la Putna, este un volum semnat de Claudiu Paradis, în Editura Mitropoliei Moldovei și Sucevei, cu un Cuvînt înainte de P. F. Patriarh Teoctist. Dincolo de valorile muzeistice care sînt prezentate cu competență de specialist, un mare număr de pagini sînt dedicate rolului cultural al mănăstirii în istorie. Se vorbește de atelierele de broderie, de orfevrerie și icoane, de copiere de manuscrise cu ferecături și miniaturi, de școala de grămădică, de bolniță de școala de muzică psaltică și de o școală superioară de teologie (sec. XVIII).

Prezența la Putna și în carte a lui Ștefan cel Mare face lectura emoționantă, iar evocarea lui Eminescu, Slavici, Ciprian Porumbescu, Mihail Kogălniceanu, A. D. Xenopol, printre marii iubitori ai Putnei, îl poartă pe cititor în vremi de sfînte amintiri care cresc înima oricărui român care își iubeste trecutul. Prin grija și osîrdia P. F. Patriarh Teoctist s-a ridicat și desăvîrșit acolo, înviată la o nouă viață, și Casa domnească a lui Ștefan cel Mare, care ni-l aduce pe marele domnitor mai aproape de noi, în iubire și închinare. Drept grădite poetul Ioan Alexandru în postfață, numînd locul: Eterna Putnă!

● Eugen Simion în „Tema jurnalului” (Ateneu, 7, iulie 1988, p. 6), încheie trei coloane atractive — ca orice pagină de jurnal inteligent — cu denunțarea „unui autor manierat, civilizată, care, în public, mă salută ceremonios și-mi dă dedicații flatante pe cărțile sale, iar în particular...”. Delicat, nu-i dă numele. Se știe el! Dar să nu fie mîhnit Eugen Simeon. Toți avem parte de asemenea... amici manierați și civilizați. Se știu ei!

● Citesc de Vasile Gogea „Nouă teze despre D. D. Roșca” (Astra, XXI nr. 3, 1987, p. 11). Teza a 8-a: „D. D. Roșca traduce Hegel și, în aceeași perioadă, Bagdasar traduce Kant, Mircea Florian — Aristotel, Blaga — Goethe... Prima generație europeană din cultura noastră pune, cu eroism, bazele pentru o europenizare a întregii culturi”.

Cînd scrii faci cultură; cînd traduci faci mai ales operă de cultură. Cei mari de dinaintea noastră, iată, au făcut și una și alta. Au adus Europa la noi acasă, ca să creștem odată cu ea. Fără Europa nu i-am fi înțeles nici pe ei. Acum trebuie adusă lumea întregă. Radioul, televiziunea, avionul, zărele, au făcut lumea mai mică. E important și cine o aduce, cînd e vorba de cultură, ca să ne-o aducă așa cum e ea. Numai mari oameni de cultură pot face opere de cultură, la nivelul creatorilor.

● E remarcabil cît de inteligent și de actual știe Constantin Sorescu să-l citească pe străromânul Ioan Cassian chiar dacă, nu din naivitate, ci din rațiune de dreptă socoteală atribuie filozofului „înflorirea discursului cu trimeri mitocobiblici” (Tomis, XXII, 4, 1987: Un scriitor al memoriei regresive: Ioan Cassian).

● Viitorul aparține acelor care vor ști „să alieze sentimentul cu rațiunea”, care vor poseda „multă știință” și „multă iubire”. Dimitrie Merejkovski, citat de Ioana Mustățiu într-un eseu intitulat „Permanența modelelor” (Lucașul, XXX, 36, 1987, p. 8 cu urmare). Autoarea se mișcă dezinvolt printre mari modele culturale și de viață, precum Don Quijote, Hamlet, Mișkin, Faust, Ulyse, Eneas...

● Prin străduința și cu binecuvîntarea P. S. Emilian s-a redit la Alba Iulia „BUCOAVNA” din 1699, facsimile și transcriere, cu valoroase studii introductive semnate de P. S. Emilian, Dr. Iacob Mărza, pr. dr. Dumitru Călugăr, pr. prof. dr. Teodor Bodogae, dr. Alin Mihai Gherman, dr. Eva Mărza și dr. Anton Goția. După NOUL TESTAMENT de la Bălgrad (1648) reeditat tot în anul acesta, cu prilejul împlinirii a 340 de ani de la apariție, și tot prin grija P. S. Emilian, BUCOAVNA de la Bălgrad se înscrie într-un program de reeditări critice, menite să constituie fapte de cultură de mare importanță, redescoperind generației prezente iubirea de neam, de limbă și de credință strămoșească a înaintașilor de pe aceste meleaguri, începători în multe cele de trebuință lumindării poporului.

Bucoavna e primul Abecedar românesc din Transilvania. Pe el se învîdă carte, dar se preda în același timp și religia, în forma ei străveche, ortodoxă, în condițiile asaltului străin de a ne rupe de noi înșine și a ne înfeuda stăpînitorilor vremelnici. Bucovna a fost, în intenția alcătuirii, și o carte de rezistență și de luptă.

Reeditarea e nu numai un omagiu meritat, ci și o datorie de conștiință și recunoștință față de înaintași la vreme înțelepți. Păcat că Kir Atanasie a căzut repede după aceea în ispită! Bucovna a rămas însă a noastră. Îi felicităm pe cei care au readus-o la lumină.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Diac. prof. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechil Oancea; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA” — sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66.